

סוף-סוף: שימרון פרס במקום שהוא שאף אליו כל חייו – לישכת ראש-הממשלה בירושלים. מאחורי השולחן של גולדה. רבין. ובנין

מרדוך. שיצא לשוט עם עוד כמה חכ"ה על הכינרת, לאורו של לוקס. אמרו החברה למרדוך: "ורוק את הלוקס לים, נראה אם יש לך אופי!" אמר מרדוך: "דבר גדולי" הוא הסתכל על החברה כבזו ורק את הלוקס ככוח לתוך הים. "נו", שאל, "מה אתם אומרים עכשיו?"
ענו לו החכ"ה: "אין לך אופי! כל אחד יכול להשפיע עליך!"
שימרון פרס עומד במצב דומה-מאוד כפרשת הרוטציה. הוא צריך להוכיח שיש לו אופי.
אבל איך?

אסקותו מול סני התגריות בלתי-סוסקות — כל אלה עשו רושם רב. סקרייהסופולריות הוכיחו זאת.

אך האם פירוש הדבר שהציבור באמת קיבל את שימרון פרס סופית כאיש אמין, שאפשר לסמוך עליו? התשובה לשאלה זו לא היתה בסוף תשמ"ה בטוחה.

יתכן שפרס עצמו הרגיש בכך, והדבר עשוי להשפיע עליו בכזו להשיב על השאלה העיקרית שתעמוד לפניו בתשמו: האם לקיים את הרוטציה? רבים במפלגתו האמינו כי האינטרס המיפלגתי והממלכתי כאחד תובע לפרק את הממשלה בעוד מועד, להקים ממשלה צרה או ללכת לבחירות, כדי להיפטר מן הליכוד. היו שהניחו כדבר מובן מאליו שגם פרס שותף לדריעה זו — שהרי אם תוגשם הרוטציה, יירד לדרגת שריהחוק, שהוא פחות חשוב משרי הביטחון, ויסכן את מעמדו במפלגה וכל אשר בנה במשך שנים כה רבות.

אך החלטתו של פרס בעניין הרוטציה רחוקה מלהיות בטוחה.

כמו כל אדם, פרס הוא שכויו של התדמית שלו. במשך שנים רבות מדי סבל מן התדמית של איש בלתי-אמין, תכנן בלתי-נלאה. יהיה לו קשה מאוד להחליט להצדיק מחדש את כל החשדות האלה על-ידי הפרת הבטחה ציבורית כה חשובה. התלוצץ ציניקאי: "פרס יישאר בלתי-אמין עד הסוף. הוא יפר גם את ההבטחה שלא לקיים את הרוטציה."

כספר ההומור של הפלמ"ח, ילקוט הכזבים. מסופר על

קונפורמיסטי. מי שמשמיע רעיונות חרשניים באמת, מעורר בהכרח התנגדות ושינאה מצד מי שנוח לו עם הקיים, ומי שפחד מפני חידוש בלתי-מוכר. אינטלקטואל אמיתי אינו יכול לשמוע עד-בלירי דיבריי-הבל. הוא משתעמם. נשארים כמירון רק אנשים האוהבים סוג זה של עיסוק, ושהשאיפה הפוליטית — השאיפה לכבוד ולמעמד — בווערת כעצמותיהם.

מכשיר-העבודה של הפוליטיקאי הוא הלשון. הוא זקוק ללשון חלקה, כדי לקום לפני החברים בסניף, בתנועה, במרכז, בוועידה, ולנאום נאום אשר יהיה די שיגרתי, ואשר יכיל די סיסמות המקובלות על הכל, כדי לזכות בתמיכת הרוב.

אחת המזלות המיקצועיות של הפוליטיקאי היא שהוא אוהב לשמוע את קולו שלו. אחרי שהתרגל לשאת דברים בציבור, ולזכות בהסכמת הציבור, נוטה כל פוליטיקאי אמיתי להאמין לא רק שהוא נואם בחסר, אלא גם שהוא הוגה-רעיונות גדול, ושרבוי מקוריים, חרשניים, עמוקי-משמעות.

מטרתו של הפוליטיקאי היא להגיע לשלטון — ואחרי שהגיע, להחזיק בו. לשם כך הוא צריך להיבחר, ולהיבחר שוב. כדי להיבחר, הוא צריך לזכות בתמיכת הרוב. כדי לזכות בתמיכת הרוב, עליו לגלות כמה רוצה הרוב, ולאמץ לעצמו את הרצון הזה. זוהי כל האמנות הפוליטית על רגל אחת.

מבאן שהפוליטיקאי המיקצועי אינו מבקש לחדש, להציב אתגרי אינטלקטואלי, להציג סיתרונות חרשי ניים, שיהיו בהכרח בלתי-סופולריים. להיפך, הוא שואף אל המרכז, אל ההסכמה, אל הקונסנזוס. והי קונסנזוס הוא תמיד שמרני.

כאשר הפוליטיקאים מן המניין מאמצים לעצמם רעיונות גדולים, אלה כבר התיישנו בדרך כלל. הפוליטיקאי מאמין לעצמו את הפיתרונות של אתמול כדי לפתור את הבעיות של היום, תוך דיבור על המחר.

החדשניים הגדולים לא היו פוליטיקאים. נביאי-ישראל לא מצאו את עצמם כראש טבלת הפופולריות בסקרי-רעית-הקהל, אלא בכלל ובכבוד של טיט. איש מהם לא היה עובר את אחוד החסימה בבחירות דמוקרטיות. גם בנימין זאב הרצל לא זכה מעולם בתמיכת אחוז אחד של העם היהודי.

יש חריגים. מנהיג גדול יכול לאחד בתוכו שני תפקידים שונים — ללכת בראש וגם להיות פוליטיקאי. כאלה היו פראנקלין רוזוולט, וינסטון צ'רצ'יל, וגם דויד בן-גוריון. שימרון פרס אינו כזה, וגם לא בעלי-שיחו השנה: פרנסואה מיטראן ורונלד רגן. אולם טעות גדולה היא לזלזל בחשיבותו של הפוליטיקאי בחברה, ובחיוניותו של מלאכתו. הפוליטיקאי דרוש כדי לנהל את ענייני-החברה, להבטיח את תפקודו הסדיר של המימשל, ואת רציפותו. אי אפשר בילעדי — ועל כן אין צדק במשלו של ייתם. תפקיד האטד אינו חשוב פחות מאשר תפקיד התאנה, הזית והגפן.

עניין של אופי

אם הצליח פרס בשנת כהונתו כראש-הממשלה להתגבר על הבעיות, שרדפו אותו כל חייו? האם ההמונים, שרחו אותו כעבר, למדו לחכך אותו? האם הגיע לא רק לשלטון, אלא גם להגשמת שאיפתו הכמוסה — להיות מקובל ואהוב? קשה היה לדעת זאת. אין ספק שהציבור מעריך את מאמצו הבלתי-נלאה, במשך השנה, לפתור את הבעיות המיידיות של המדינה. מבחינת ההשתדלות והמאמץ, זכה בציון גבוה מאוד. רבים חשו השנה בליבם שהם עשו לו עוול בעבר, שלא העריכו את האיש נכונה. אורח-חיוו הצנוע, פיגנזוני הענייני והבלתי-בו-מבאסטי, סבלנותו, התי

הבחירות הבאות, הדורות הבאים

מבט אחורה. אפשר להתפעל מכוחו של האיש, שעמד מול מיכשולים כה רבים ולא התייאש, שמצא בקירבו את הכוחות הנפשיים להחזיק מעמד ולחתור קדימה, גם כשהיה נראה שהכל אבוד.

הציבור חש בכך. הוא ראה לפניו אדם שאינו נכנע, שאינו מוותר ואינו מתעייף לאורך ימים. אילו היו תכונות אלה קשורות בתפיסה של מדינאי הרואה את בעיות-היסוד וחווה כרמיונו את הפיתרונות, היה פרס איש גדול.

אולם פרס נשאר פוליטיקאי. האימרה האמריקאית — "פוליטיקאי רואה את הבחירות הבאות, מדינאי רואה את הדורות הבאים" — תחמת את גבולות הישגיו ויכולתו.

רוטציה? לא רוטציה? ראש-הממשלה פרס וממלא-מקומו ויורשו המיועד יצחק שמיר